

ВІДЗИВ

офіційного опонента про дисертацію Плюща Олександра Миколайовича на тему: «Соціально-психологічні механізми інформаційного впливу в постіндустріальному суспільстві», поданої на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 - соціальна психологія; психологія соціальної роботи

Актуальність обраної автором теми не викликає сумніву, оскільки життя в постіндустріальному суспільстві вже внесло ґрунтовні зміни у тіларини людської активності, які здавалися нам напочудстабільними, починаючи від почуття втрати приватності під впливом медіа і соціальних мереж, продовжуючи метаморфозами в освіті і управлінні, завершуючи нарощенням потужності впливу PR-технологій і ЗМІ. Таки настав час для науковців пропонувати свої концепції соціально-психологічних механізмів інформаційного впливу в постіндустріальному суспільстві.

Зміст дисертації охоплює всі аспекти обраної автором теми.

Витримана структура вступу, де обґрунтовано доцільність такого дослідження, визначено об'єкт і предмет, чітко сформульовано мету й основні завдання, зазначено методи наукового пошуку.

Автор рецензованої роботи поставив собі мету: теоретико-методологічне обґрунтування і визначення в межах синергетичної концепції засад функціонування соціально-психологічних механізмів інформаційного впливу та напрямів забезпечення інформаційної безпеки постіндустріального суспільства.

У якості методологічної основи дисертаційного дослідження автор обрав синергетику, яка наданий момент, за його словами, перетворилася з феномену постнекласичної науки в наукову методологію, для якої характерним є розгляд природних явищ і процесів на основі принципів самоорганізації складно організованих систем.

Віршено 19.10.2018 р.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження соціальних процесів постіндустріального суспільства» автором проведено аналіз соціальних процесів постіндустріального суспільства, аргументовано застосування синергетичного підходу як дослідницького інструменту пізнання соціального світу та запропоновано синергетичні моделі організації суспільства і ментальної організації індивідуальних суб'єктів, що дає можливість обліку соціальних і психологічних детермінант при моделюванні соціальних процесів.

У другому розділі дисертації «Специфіка синергетичного підходу при аналізі процесів інформаційного впливу» автор аналізує смислові трансформації розуміння комунікації в історичній перспективі, з урахуванням того, що інформаційний вплив здійснюється в ході комунікації, та обґрунтовує тезу про те, що синергетичний підхід, який запропоновано для аналізу процесів інформаційного впливу, за своєю суттю є соціально-психологічним, оскільки інтегрує соціальні та ментальні детермінанти в рамках цілісного розгляду соціальних процесів.

У третьому розділі «Основні положення синергетичної концепції інформаційного впливу» автор представляє синергетичне розуміння основних використовуваних понять: інформації, дискурсу, інформаційного впливу. Запропоновано схему просування дискурсу суб'єкта впливу.

У четвертому розділі «Соціально-психологічні механізми інформаційного впливу» автор пропонує розуміння поняття «механізм», подає синергетичні моделі психологічних механізмів сприйняття інформації і соціально-психологічних механізмів інформаційного впливу, що складають основний зміст запропонованої синергетичної концепції.

У п'ятому розділі дисертації «Вивчення ефективності інформаційного впливу» автор подає теоретичне розуміння цього феномена, яке відповідає логіці запропонованої синергетичної концепції інформаційного впливу. Наведені приклади емпіричних досліджень, що ілюструють різні способи визначення ефективності інформаційного впливу.

Шостий розділ «Використання технологій інформаційного впливу в постіндустріальному суспільстві» автор присвятив обґрунтуванню поняття

технологій як діяльності з досягнення мети, виокремлює типи технологій інформаційного впливу та наводить приклади їх застосування провідними світовими країнами. Розглядає ризики, які сприяють неконтрольованому просуванню дискурсу суб'єкта впливу, і запропоновано основні напрями забезпечення інформаційної безпеки суспільства.

Дисертація, її автореферат, опубліковані праці за темою дослідження, експериментально-діагностичні та психопрактичні розробки здобувача утворюють взаємно узгоджений і взаємно доповнювальний комплексний науковий доробок. На всіх етапах роботи, описаних у шістьох розділах дисертації, зроблено логічні узагальнення й висновки.

Найбільш суттєвими і важливими результатами, що одержані О.М.Плющем особисто і характеризують новизну його дисертації, є такі:

У дисертації обґрунтовано застосування синергетичного підходу, який дозволяє аналізувати соціальні явища і процеси з мультипарадигмальних позицій. Автором розроблено синергетичну концепцію інформаційного впливу в постіндустріальному суспільстві. Наведено синергетичне розуміння основних використовуваних понять: інформації, дискурсу, інформаційного впливу. Інформаційний вплив проаналізовано як частину соціальної комунікації, метою якої є просування дискурсу суб'єкта впливу (досягнення цілей його життєдіяльності). Сконструйовано синергетичну модель соціально-психологічних механізмів інформаційного впливу, якій властива масштабна інваріантність. Виділено три соціально-психологічні механізми інформаційного впливу: конструювання знакового тексту інформації, створення соціального контексту комунікації, програмування дискурсу споживача інформації. Ці механізми злиті в єдине ціле і діють на споживача одночасно, але кожен із них організований за подобою тексту, що складений з дискретних елементів.

Робота має також і вагомим практичне значення, яке полягає в можливості застосування урив'язанні низки прикладних завдань в системі соціального управління: у формуванні стратегії розвитку суспільства; в інформаційному супроводі модернізаційних процесів; у конструюванні

консолідованої громадської думки з приводу соціальних перетворень. Крім того, отримані результати можна використовувати у викладанні курсів загальної та соціальної психології, соціології, спецкурсів із соціальної комунікації, соціології комунікацій та ін.

Загальні висновки до дисертаційної роботи можна вважати правдивими й ґрунтовними, що забезпечується вмілим використанням прикладних та теоретичних положень наукових досліджень, сучасних засобів проведення аналізу та інтерпретації результатів досліджень.

Позитивне враження, яке неминуче супроводжує об'єктивний аналіз дисертаційного дослідження О.М. Плюща, все ж не може стати на заваді висунення деяких побажань, вказівок на наявні упущення чи неточності з точки зору опонента.

1. Автором здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз, розроблено синергетичну концепцію інформаційного впливу, однак робота би значно виграла, якби автором було проведено емпіричного дослідження.

2. Серед методів дослідження автором названо і аксіоматичний метод. Хотілося би почути на яких етапах дослідження і як конкретно був застосований цей метод.

3. Динаміка суспільно-політичного життя в Україні сьогодні надає нам багато причин розмірковувати про інформаційний вплив, його психологічні механізми і наслідки для особистості і спільноти. Хотілося би почути від автора приклад практичного застосування йогосинергетичної концепції інформаційного впливу в постіндустріальному суспільстві для експертної оцінки, прогнозу, або запобіганню небезпеки деструктивного інформаційного впливу.

Проте, зазначені зауваження не спростовують високої оцінки дисертаційного дослідження, а певною мірою доповнюють об'єктивну характеристику практичної складності та теоретичної значущості проблеми, піднятої та розв'язаної в ході проведеного дослідження.

Дисертація О.М. Плюща відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук, які визначені Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння звання старшого наукового

співробітника, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 № 423 із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 11.11.2009 №1197 і від 12.09.2011 № 955.

На підставі викладеного вважаємо, що дисертація О.М.Плюща «Соціально-психологічні механізми інформаційного впливу в постіндустріальному суспільстві» є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності складають значне досягнення у розвитку галузей психології, пов'язаних з функціонуванням масової свідомості в постіндустріальному суспільстві та інформаційним впливом процесі соціальної комунікації, а її автор, Плющ Олександр Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.

Офіційний опонент,

професор кафедри теоретичної та практичної

психології Інституту права та психології НУ «Львівська політехніка»,

доктор психологічних наук, доцент

 Лещинська О.А.

